

Адаптація банківського законодавства України до законодавства Європейського Союзу: деякі аспекти

*Чернадчук Т.О., к.ю.н., доц. кафедри адміністративного
та інформаційного права СНАУ*

Становлення України як демократичної, соціально-орієнтованої, правової держави, входження її у Європейські та Світові співтовариства ставить одним із першочергових завдань проведення правової реформи, яка б передбачала, зокрема, приведення національного законодавства у відповідність до норм та вимог міжнародного права. Зближення правових систем зумовлює розроблення теорії щодо реалізації Стратегії інтеграції України у Світове співтовариство, вимагає переосмислення положень міжнародного права шляхом синтезування ідей відповідних правових напрямків. Перспективи розвитку вітчизняної банківської системи в сучасних умовах обумовлюються не лише рівнем українського законодавства та якістю правової системи, але великою мірою повнотою врахування вимог і норм міжнародно-правових інституцій, і в першу чергу Європейського Союзу. «Адаптація законодавства» на тлі іншої термінології, що також вживається в контексті врахування «іноземного» законодавства, фактично є практикою пристосування до правового «поля» відповідних міжнародних державних, зокрема країн Європейського Союзу законодавства України. Наразі йдеться про систему фінансово-правових засад, завдяки яким узгоджуються ключові принципи та законодавчі норми щодо загальних правил функціонування та розвитку банківської сфери в Україні.

В сучасних умовах розвитку світового ринку фінансових послуг з характерною для нього високою мобільністю коштів та швидким розвитком технологій платіжних операцій, засоби для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, а також їх анонімного захисту в деяких країнах чи на певних територіях роблять фінансову злочинність транснаціональною. Одним із напрямків, що сприяють боротьбі з такими негативними тенденціями є своєчасне і повне отримання інформації, яку прийнято відносити до банківської таємниці. Як наслідок, останнім часом зберігається загальносвітова тенденція до законодавчого обмеження недоторканості банківської інформації. Банківська таємниця в багатьох розвинених країнах, як Америки, так і Європи, стає все більш прозорою. В Конвенції Ради Європи про відмивання, виявлення, вилучення та конфіскацію доходів від злочинної діяльності та фінансування тероризму, яка була прийнята на міністерській конференції Ради Європи 16 травня 2005 р. у Варшаві (Польща), розділ 2 глави III присвячений підрозділам фінансової розвідки (ПФР) та попереджувальним заходам. Відповідно до цієї Конвенції кожна Сторона вживає необхідних заходів для створення ПФР та забезпечення йому оперативного доступу до фінансової, адміністративної та правоохоронної інформації, яка потрібна для належного виконання його функцій, включаючи аналіз повідомлень про підозрілі операції. До глави IV, присвяченої міжнародному співробітництву, включені статті, що регулюють взаємне виконання запитів про надання інформації щодо банківських рахунків (стаття 17) та банківських операцій (стаття 18), а також про моніторинг банківських операцій (стаття 19). В свою чергу, з метою захисту прав та законних інтересів механізму протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та забезпечення формування загальнодержавної багатоджерельної аналітичної інформації, що дає змогу правоохоронним органам України та іноземних держав виявляти, перевіряти і розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями, був прийнятий Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» від 28.11.2002 № 249-IV. Відповідно в 2006 році Україна ратифікувала вищезгадану Конвенцію з заявами і застереженнями Законом N 54-V (54-16) від 31.07.2006. Таким чином, з метою координації дій в даній сфері, Україна взяла на себе зобов'язання, щодо сприяння діяльності ПФР, шляхом надання банками необхідної інформації.

Проблема співвідношення норм міжнародного права й національного банківського законодавства в галузі протидії легалізації злочинних доходів повинна вирішуватися на підставі принципів міжнародного права. Досвід розвинутих країн у протидії легалізації цих доходів повинен використовуватися Україною з урахуванням особливостей побудови державного устрою,

фінансової, податкової та банківської системи, глибини розвитку та динамізму законодавства, розгалуженості правоохоронних органів та громадянської активності суспільства.

У Європейському Союзі провадиться активна робота по створенню Єдиної бази даних нормативних документів цього Союзу в банківській і фінансових сферах, координації банківського законодавства країн-членів Європейського Союзу. Слід відзначити, що Україна також співпрацює з Європейським Союзом у банківській сфері, про що свідчать укладені угоди про партнерство з ЄС, метою яких є адаптація банківського законодавства України до європейських стандартів. При цьому, гармонізація систем національного і європейського права не може здійснюватися механічним перенесенням норм та стандартів у національну систему права, в ході інтеграційних процесів потрібно враховувати національні особливості. Вона має здійснюватися шляхом добровільної відмови держави від своїх повноважень. Потрібно враховувати таку особливість банківської діяльності, а в першу чергу це стосується банківської інформації та інформаційних процесів, як прагнення до уніфікації та стандартизації. Серед основних чинників гармонізації банківського законодавства повинна стати уніфікація банківської термінології, без якої неможливо досягти відповідності та узгодженості у правовій сфері.

Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства : матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів та студ. юридичного фак-ту, м. Суми, 25 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, М.І. Логвиненко, В.М. Семенов, А.В. Баранова. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 73-74.